

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 40.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsluttur í prísinum.

Leygardagin 1. oktober 1938.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævvarnarstøðum og skrivstovuini. Telf. 143.

12. árg.

Lív ella deyði fyri fólkafrælsið demokratið?

Verður Hitler at tveita manna-
ættina út í hina ræðuligastu
heljaroyðing.

Mangur uttanfyri Týskland, eisini í Norðanlondum, ja, sjálvt her á okkara klettum, hava gingið hugtíkin av einavaldsharrunum Hitler og Mussolini. So stórt at hava einstakar so stórar menn at siggja upp til og tilbiðja! Og so hava teir sum eingin annar — og ennát at byrja við í arbeidaraklassans navni — dugað at syndrað arbeidarafylkingina og givið stórmonnum, rustningarhúnum, milliaderunum óskert figgjarvaldi — óskert harravaldi yvir arbeidarastattini.

Men teir, sum mánavöldið lurtadu eftir Hitler, hvat siga teir nú til heilrópinu og súlvaróddina, ið tókst at flensa tenn móti allari verðini?

Ja, stórmenningar, sum fegnast eru, tá ið teir sleppa at róta í kjalarvatninum á uppreisnum, kríggjum, sinnissjúkari kríggisdubban — rustningarharrarnir, trustarnir, kanónvirkisharrarnir, alt hetta harkaliðið, alt hetta hjartaleysa mannaútskotið, sum fyri persónligan vinning hefur offrað alt menniskjaligt, alla humanismu, tað froist, tað góggjar sær í lógvarnar og hevjar steypið við kyniskum látri á munn.

Men vit Norðbúgar og øll menniskjur á foldum, sum ikki eru tikin av kríggsspsykosuni, og sum ikki eru bundin í og av kríggsrustningar djevulsku interessum — vit ræðast. Vit ræðast, vit kennast sum hellsigvin. Fyri okkum ljóða hesi „hysterisku“ heilrópinu sum: Heil tú Hitler, ið unti okkum at vera við at seta heimin í brand. Heil Hitler, tú sum fær okkum uttan at himprast at skjóta okkara bróður og meðmenniskju. Heil, tú Hitler, sum fær okkum at gloyma alla „humanismu“, alt menniskjaligt og váika okkum í mannaútskotið, í mannaættarinnar ólukku og vanskeppu. Heil, heil, teir avbrendu býir, heil, heil, hitt flammaði landið, heil fadrinsins, bróðurins og sonarins deyði,

herviligasti, ræðuligasti deyði, heil, heil, tú av sorg og trega sinnissjúka mamma, heil, heil, barbarisman í sínum versta líki, í sínum óhefta djevulskapi, heil, heil, heil, fœðilandið, ið er fullstórt, tá ið hvørt heim er avtoftað, sýndrað, kolað í Hitler, einavaldsharrans allheims allrastórsta ragnarokki. . . .

Okkum Norðbúgum, ið eru vandir til at seta menniskjaligheit, mentan, frið og spekt manna millum sum virðisfullasta eyðkenni hjá Guds skapninginum høgst, og sum nakað, ið er ókroynkiligt, okkum kemst Hitler tala sum villdjórsins. Hin síðsta vónin um at finna ein aðalbarnan livstráð, livsmeining í nazismuni, fœlnar, stírdnar í helheimins kulda yvir fyri hesi herviligu villskaparódd. Og í øllum friðarvinum, í øllum sonnum vinum av fólkaræðinum, demokratinum, tendrast ein óslókkiligur vilji til at binda niður og óskaðiliggjara valdræðið hjá einavaldshorrunum — og við sorg í brá knýttast nevarnir til at taka ímóti tí nazistiska og fascistiska villskaparólopinum, til við allari teirri negi, demokratisku londini eiga, at sláa livsfleggindan niður, jarðleggja hann eina ferð fyri allar. Eitt herviligt uppperð.

Og tessverri sær tað so út, sum ikki sleppst undan hesi uppperð.

Allir dubba, allir mobilisera — kvalandi togn kenst at kroysta sálirnar til jarðar, áðrenn buldríð brestur á. Hitt mersgúgvandi stillið, áðrenn orkanin.

Nær brestur tað á? er hin darrandi spurningurin, ið valdtøkur okkum øll í hesum ræðuligu døgum. Og hvør einasti av okkum friðarvinum hugsa:

Vit megu sigra. Verðin má ikki ganga til grundar. Og tað má ikki henda meir aftan á hetta uppperð millum einavaldið og fólkaræði, at einstakur maður fær slíkt ræði, sum Hitler nú kroystur verðina við.

Svenskir javnaðarmenn vinna stórsigur við valini, ið fóru fram nú um dagarnar.

Svøríkið varð hitt fyrsta av Norðanlondunum, har
javnaðarmenn vunnu reinan meirluta yvir
alt landið.

Javnaðarflokkurin hevur í øllum Norðanlondum við tey seinastu valini vunnið stórsigur oman á stórsigur. Spennur var um, hvat landið fór at vera fyrst við at geva javnaðarmennum reinan meirluta. Hesin spennur er nú útoystur við sigursprísinum til Svøríki, ið við seinasta val, ið fór fram fyri nokrum døgum síðani, gav javnaðarmennum um 50,5 pct. av øllum atkvøðunum, altso reinan meirluta.

Eftir valskipanini í Svøríki verður kortini nokur ár at gunga enn, áðrenn hesin valsigur gevur javnaðarmennum reinan meirluta í ríkisdagsmonnum. Allir vistu, at javnaðarmenn stóðu sterkir, men kortini varð ikki ventað, at teir sum stjórnaðarflokkur fóru at taka reinan meirluta: Men tað hendi — og tað var fortjent. Tí onga tíð í Svøríki søgu hefur landið haft eina lífliga uppgongutíð, sum undir Per Albin Hanssons javnaðarmannastýri.

Fyri einum tveimum val-

periodum síðani fóru afturhaldsflokkarnir til val uppá:

„Niður við javnaðarmennum, ið vilja bera landið út í ófrið, kaos!“

Hetta varð hamrað í hvønn einasta veljara. Kreppan var tá av tí harðasta. Um 225.000 vóru arbeidleysir.

Javnaðarmenn sigraðu og tóku við stýrinum — og bjargaðu landinum.

Ongatíð hevur Svøríki verið so ríkt sum nú. Hvor einasti maður at kalla hevur arbeði. Tey 225.000 eru minkað niður í 1000—2000, fólk sum kanska fyri stórsta partin eru óarbeiðsfør.

Hesin veldugi svenski valsigurin er sum ein ljósglotti í øllum tí ræðuliga dapra, sum diktaturlondini hava ført yvir heimin.

Latum okkum vóna, at hesin glotti veruliga týðir, at menniskjuni eru við at fáa eyguni upp fyri tí, ið av sonnum er jarðarinnar einasta bjarging:

Sigur fyri socialismunnað menniskjaliga hugsjón.

Hvussu leingi kann hin tjekkiski herurin standa seg í bardegnum við hin týska?

Menn ætla, at Týskararnir ikki kunnu seta fleiri
menn móti Tjekkunum enn tveir móti einum.

Verjugarðin hjá Tjekkunum halda menn vera eins
sterkan og hitt franska Maginot-virkið. Tjekarar
vera førir fyri at verja seg móti Týskinum, inntil
hjalpin kemur frá Russum og Rumanarum.

Mangur hevur viljað hildið, at ífall kríggj brestur á, vil hitt týska álopið á Tjekkoslavakíð koma so hart og so brátt á Tjekararnar, at teir ikki kunna halda ímóti longri enn nakrar fáar dagar. Teir vilja verða rendir í rot av tí týsku yvirmaktini, áðrenn nakar kann koma til at hjálpa teimum. Kríggjið vil so stalt koma at standa móti Russarunum á

russiskum landi.

Men allir eru ikki samdir við hesa áskoðan. Um hetta skrivur konur maður í »Social-Demokraten« í Keypmannahavn.

Týskland kan í Krigstíðfælde opstille 160 Divisioner, Czekerne kun henimod 40, ialt ca. 700.000 Mand. Ikke desto mindre nærer Czekerne Tillid til, at de er i Stand til at holde Tyskerne Stangen, indtil der kommer

Hjælp fra Tjekkoslavakiets Forbundsfæller. De ræsonneres som saa: Tyskerne kan ikke sætte hele deres Hær imod os. De maa i det mindste reservere Halvdelen af deres Tropper til at beskytte Grænserne mod Vest og — hvem kan stole paa Polen — ogsaa mod Øst. Vi maa altsaa regne med at komme til at staa overfor dem i Forholdet een til to.

Det regner Czekerne, de kan klare i Ly af deres Maginotlinje og Bomervalds og Sudeterbjergenes naturlige Fæstningsværker, i ugunstigste Tilfælde et Antal Uger. Aaben er den tjekoslavakiske Grænse mod Tyskland faktisk kun mod Syd, overfor Østrig, men ogsaa her har man improviseret et Net af Feltbefæstningsværker, og et for czekerne gunstigt Flod- og Aaret gør denne 300 km lange Strækning yderst vanskelig at forcere med Tanks og motoriserede Tropper, hvem Fremstødet Op-gave i første Linje er tildelt.

**Czekerne har konstrueret et
fortrinligt Vejnet.**

Czekerne har endvidere den taktiske Fordel, at de opererer paa de indre Linjer og derfor kan kaste deres Tropper fra Nordfronten til Sydfronten paa en Brøkdæl af den Tid, Tyskerne maa ofre, for at køre den lange Vej udenom. Czekerne har længe været klar over denne uvurderlige geografiske Fordel, og for at kunne drage fuld Fordel heraf har man, da man længe har været klar over Faren, sørget for at anlægge et yderst solidt og strategisk Vejnet paa Kryds og tværs af Bønen, som har givet Anledning til mange ærgerlige Artikler i »Völkischer Beobachter« og tyske Militærblade.

**Czekerne har baade Raastoffer
og Krigsindustri.**

Uden Mad og Drikke dur Helten ikke, og uden en ydedygtig Krigsindustri er der nogen Mangel. — De verdensberømte Skoda-Værker i Pilsen, som beskæftiger ikke mindre end 50.000 Arbejdere, ligger ganske vist lidt udsat, men i de senere Aar er der opvokset en hel Skov af Fabrikker i de bedre beskyttede Egne i Karpaterne. Ikke mindre end 25 Fabrikker i